

Kvinnor för fred

En fredsförening med kvinnoperspektiv

Tema: Fred och säkerhet i Europa
februari 2021

Bild: Helga Henschen

Kvinnor för fred

februari 2021

Kvinnor för fred (KFF), som bildades 1978, arbetar för fred på kvinnors villkor. Föreningen är partipolitiskt och religiöst obunden.

Kvinnor för fred är medlem i många internationella freds-, kvinno- och solidaritetsorganisationer och ingår i ett nätverk med internationella förgreningar.

Kvinnor för fred kräver stopp för kärnvapen och kärnvapenprov, kämpar mot militär rustning och vapenspridning, kräver stopp för vapenproduktion och -export och kräver en omställning från militär till civil produktion.

Kvinnor för fred arbetar för kvinnors medverkan i konflikthantering, för mänskliga rättigheter, för ökat inflytande för FN och OSSE i alla fredsprocesser och en framtida fredskultur.

Medlemsavgift 120 kr/år i riksorganisationen. Plus en mindre avgift på platser med lokalgrupper.
Familjemedlem 50 kr/år.

Medlemmar får KFF:s tidning.

Kvinnor för fred

Tegelviksgatan 40
116 41 Stockholm
Telefon: 08-667 97 27
Bankgiro: 768-6066
E-post: info@kvinnorforfred.se

Facebook:
facebook.com/kvinnorforfred
Twitter: twitter.com/kvinnorforfred

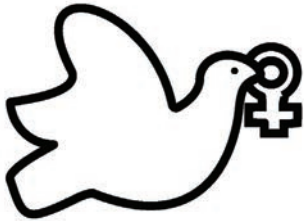
www.kvinnorforfred.se

Tema: Fred och säkerhet i Europa

INNEHÅLL

Nato och kärnvapnen <i>Ingela Mårtensson</i>	4-5
Sverige har tagit över ordförandeskapet för OSSE <i>Anders Bjurnér</i>	6-7
USA i Europa <i>Agneta Norberg</i>	8-9
Rapporter från europeiska fredsrelser	10-12
Europas militarisering – strukturer och pengar <i>Jürgen Wagner</i>	13
Europarådets kamp för demokrati och mänskliga rättigheter <i>Thomas Hammarberg</i>	14-15
Svenskt medlemskap i Nato inte vägen framåt <i>Sven Hirdman och Rolf Ekéus</i>	16-17
Till regeringarna i Norden: En kärnvapenfri värld	18
Lokalföreningar och kontaktkvinnor	19
Fred är... <i>Ingrid Sjöstrand</i>	20

"Allt stort som skedde i världen skedde först i någon människas fantasi."

Astrid Lindgren
1907-2002

Tidningen Kvinnor för fred

Tidningen Kvinnor för fred utkommer som temanummer ett par gånger om året och som bilaga i tidningen Syre fyra gånger per år.

Ansvarig utgivare:
Susanne Gerstenberg
Varje författare ansvarar själv för sin artikel. För icke beställt material ansvaras inte.

Illustration till vänster:
Helga Henschen

Redaktör: Benita Eklund
Telefon: 073-767 38 86
E-post: benita.eklund@gmail.com

Tryckeri:
Norra Skåne Offse

Aldrig ger vi upp

Hur står det egentligen till med säkerheten och freden i dagens Europa? Det frågar vi oss i årets första temanummer.

Det råder inga tvivel om att det rustas militärt, genom EU och de enskilda staternas försorg – och genom Nato. Ambitionen är att stärka militäralliansen på ett sätt som knappast leder till en fredligare värld menar Kvinnor för freds Ingela Mårtensson.

Hon har tagit del av rapporten Nato 2030 som bland annat slår fast att kärnvapen fortsatt kommer spela en viktig roll och att det ska satsas på politisk sammanhållning inom Nato.

Det här är en utveckling som skrämmer. Samtidigt är satsningarna på konfliktfö ebyggande arbete små. Det finns dock institutioner att bygga vidare på och detta år har Sverige en chans att bidra genom ordförandeskapet i OSSE. Anders Bjurnér, ordförande i OSSE-nätverket, berättar mer om det.

I detta nummer medverkar också Thomas ammarberg, ledamot i Europarådets parlamentariska församling. Han berättar om Europarådets mångåriga arbete för demokrati och mänskliga rättigheter och hur dagens politiska utveckling gör dess arbete ännu mer angeläget.

Men lika viktiga som institutionerna är medborgarna och aktivisterna. Vi har också samlat in inspirerande rapporter från fredsrelserna runtom i Europa. Kampen fortsätter.

Trevlig läsning!

Benita Eklund

Nato och kärnvapnen

Rapporten Nato 2030 är tänkt att antas på nästa Natotoppmöte. I den slås bland annat fast att alliansen har en viktig roll att spela genom både konventionella vapen och kärnvapen som avskräckning och försvar. Ingela Mårtensson ger här en bakgrund till Nato och berättar vad vi kan förvänta oss framöver.

North Atlantic Treaty Organization (Nato) bildades 1949 av Belgien, Danmark, Frankrike, Island, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Portugal, Storbritannien, USA och Kanada. Idag består Nato av 30 stater varav 14 tidigare ingick i Warszawapakten med Ryssland.

Alliansen bygger på ett kollektivt försvar som formuleras i artikel 5 ”en attack mot en eller flera av Natos medlemmar i Europa eller Nordamerika ska ses som en attack på alla”. Beslut fattas med konsensus det vill säga alla måste vara överens.

Den sammanlagda militära budgeten för alla Natoländer utgör mer än två tredjedelar av världens försvarsutgifter. USA ensamt står för 35 procent av världens totala försvarsutgifter. På Natos toppmöte i Wales 2014 beslöts att alla medlemsstater ska avsätta minst två procent av BNP till försvaret. Det ska ske under åren fram till 2024.

Europa består av 45 stater varav 30 ingår i Nato och 10 är dess partners bland annat Sverige och Finland.

Norra Europa

I olika policydokument framhålls att Ryssland har en allt starkare militär kapacitet som utgör ett hot mot Natos territorium. I och med ryskt agerande i Ukraina och Krim har Östersjöregionen kommit alltmer i fokus och lett till ökade militära aktiviteter i området.

Vid toppmötet 2014 lanserades en snabbinsatsstyrka Joint Expeditionary Force (JEF) som leds av Storbritannien och som kan användas i alla former av militära insatser, självständigt eller under ledning av till exempel FN, EU eller Nato. Fokus är på säkerheten i norra Europa men kan även gälla andra områden till exempel IS. Idag ingår förutom Storbritannien även Sverige, Danmark, Estland, Finland,

Lettland, Litauen, Nederländerna och Norge.

Medlemsländerna beslutar självständigt, från fall till fall om deltagande i övningar och militära insatser. Sakområden såsom strategisk kommunikation, logistik och övningar, hanteras av ett tiotal arbetsgrupper.

Norra gruppen är ett försvarspolitiskt forum som initierades av Storbritannien 2010. I gruppen ingår de nordiska och baltiska länderna samt Nederländerna, Polen, Tyskland och Storbritannien. Norra gruppen är ett informellt forum för säkerhets- och försvarspolitiska diskussioner och kan användas för att förankra politiska ståndpunkter inför diskussioner i EU eller Nato.

Nato 2030

I april 2020 tillsatte Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg en expertgrupp med uppdrag att analysera och presentera rekommendationer för de kommande tio åren. Det resulterade i rapporten Nato 2030 som ska antas på nästa toppmöte i år. Här redovisas kort några av huvuddragen.

I rapporten slås fast att Nato varit framgångsrik på det militära området men nu gäller det att satsa mer på det politiska. Framför allt betonas sammanhållningen inom organisationen. ”Politiska motsättningar inom Nato är farliga ty de utnyttjas av externa aktörer speciellt Ryssland och Kina och hotar alliansens kollektiva intressen och säkerhet.” Den politiska sammanhållningen ska byggas på gemensamma värden och ideal såsom demokrati, rättsstaten och individuell frihet. Nato ska tala med en röst i internationella sammanhang till exempel i FN.

Säkerhetshot

De säkerhetshot som anges är främst Rysslands aggressivitet och Kinas växande styrka och självsäkerhet. De bidrar till en geopolitisk utveckling som väcker oro liksom Kinas försvarsband med Ryssland.

Vidare pekas den nya teknologin ut. Den kommer att förändra sättet att bedriva krigföring och möjliggör nya former av attacker genom hybridoperationer. Nya teknologier

Foto: Nathan Doody/Flickr/Creative commons

Poliser vid ett Natotoppmöte. Mötena omgärdas av omfattande säkerhetsarrangemang.

Nato har enligt rapporten Nato 2030 varit framgångsrikt på det militära området men nu gäller det att satsa mer på det politiska. Nato ska till exempel tala med en röst i internationella sammanhang, till exempel i FN.

spelar en väsentlig roll i rymden. Ryssland och Kina ökar sina kapaciteter där och bidrar till att göra yttre rymden till en ”ny scen för geopolitisk tävlan”.

Terrorism anges som ett annat allvarligt hot mot ländernas säkerhet liksom klimatförändringen och pandemier.

Kärnvapen

Nato 2030 slår fast att alliansen fortsättningsvis har en viktig roll att spela genom att ha både konventionella vapen och kärnvapen som avskräckning och försvar. Kärnvapen får inte användas som ett verktyg att splittra alliansen.

Natos allierade stödjer Ickespridningsavtalet (NPT) men inte konventionen om kärnvapenförbud, som anses aldrig komma att ”medverka till praktisk nedrustning eller påverka internationell lag”.

Nato bör fortsätta och vitalisera de arrangemang som finns för fördelning av kärnvapen – det är ett viktigt element i Natos avskräckningspolicy och garanterar säkerhet för alla dess medlemmar. Det innebär också att de stater som inte har kärnvapen inte behöver skaffa sig dem

Nato måste bli bättre på att förmedla dess policy om kärnvapenavskräckning som en försäkran om säkerhet av medlemsstaterna och dess befolkningar.

EU och partnerskapet

Nato ska välkomna EU:s strävan mot ett starkare och mer kapabelt försvar. Vid Natos nästa toppmöte bör organisationernas regeringschefer mötas i ett formellt möte och se över möjligheterna till starkare samarbete.

Nato måste arbeta för att bygga djupare och mer substantiella relationer

för att främja regional stabilitet. Nato måste prioritera vad man vill åstadkomma baserat på strategiska behov och begränsade resurser. Nato ska bygga på och om möjligt expandera sitt partnerskap med Sverige och Finland som modeller för utveckling av partnerskap i andra regioner.

Nato bör stärka partnerskap med Ukraina och Georgien och även höja engagemanget för Bosnien och Herzegovina.

Summering

Nato 2030 konstaterar att Nato under senare år har varit framgångsrikt på det militära området och nu vill man stärka det politiska samarbetet. Men hur lyckade var insatserna i Libyen och Afghanistan?

Nu presenteras en ambition att stärka Nato på en mängd områden; den egna organisationen, generalsekreterarens ställning, samarbetet med medlemsländerna, EU och partners.

Det största hotet mot de allierade anses komma från Kina och Ryssland och inte minst genom den nya teknologin med hybridkrigföring. Därför måste mer satsningar göras inom detta område och den yttre rymden. Det är en skrämmande framtidsbild som målas upp.

Behovet av den politiska samanhållningen poängteras på en mängd ställen i Nato 2030. Men det nämns ingenting om Turkiets samarbete med Ryssland. 2019 köpte Turkiet det ryska lufvårnssystemet S-400 till Natos och i synnerhet USA:s förtret. I januari 2020 invigde de ryska och turkiska ledarna gasledningen Turkstream som ska leverera gas till Turkiet och Centraleuropa. Det är ett historiskt viktigt projekt för de rysk-turkiska

relationerna, enligt Erdogan. Turkiet deltar dessutom i krig i Syrien och Libyen och deltar aktivt i konflikten Nagorno-Karabach.

Det är ingen lätt uppgift att få in Turkiet i en politisk gemenskap som dessutom ska bygga på demokrati och rättsstatens principer, vilket knappt präglar Turkiet och dess ledare. Detsamma gäller även medlemsstater i Centraleuropa som t ex Polen och Ungern.

I dokumentet står att Nato ska bekräfta sitt fulla engagemang för NPT och dess implementering. Detta står i motsats till att Nato ska bevara sin kärnvapendoktrin med avskräckning som teori. I NPT står klart och tydligt att kärnvapenstaterna ska avveckla sina kärnvapen. I NPT står också att kärnvapen inte ska spridas till icke-kärnvapenstater. Nato har tvärtom en princip att sprida amerikanska kärnvapen på de europeiska medlemsstaternas territorier. FN:s konvention om förbud mot kärnvapen förkastas.

Nato 2030 har som mål att stärka militäralliansen på ett sätt som knappast leder till en fredligare värld. Dessutom vill organisationen behålla och utveckla sin samlade kärnvapenarsenal. Kärnvapen är tillsammans med klimatförändringen det största hotet mot mänsklighetens överlevnad. Det borde Nato 2030 ha tagit på allvar.

Ingela Mårtensson

Källor:

Regeringens skrivelse 2020/21:56: Internationella försvarssamarbeten
Nato 2030: United for a New Era
SIPRI:s Databaser: Militära kostnader
TT: Relation kantad av knivhugg, ånger och affärer 2020-03-05

Sverige har tagit över ordförandeskapet för OSSE

Sverige tog den 1 januari över ordförandeskapet för OSSE (Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa). Samtidigt genomgår OSSE som regional säkerhetspolitisk organisation med 57 medlemmar sin kanske svåraste period under sin drygt 25-åriga tillvaro. Anders Bjurnér, ordförande i OSSE-nätverket, rapporterar om läget i OSSE-regionen.

Den politiska viljan hos OSSE:s medlemsstater att finna gemensamma lösningar har kraftigt försvagats. Splittningen inom OSSE har fördjupats och vidgats.

När OSSE bildades efter det kalla krigets slut väcktes många förhoppningar. En era av motsättningar och delning hade avslutats. En ny era av "demokrati, fred och enighet i Europa" skulle inledas. OSSE skulle fullt ut genomföra de olika åtaganden som fanns i Europeiska säkerhetskonferensens (ESK) så kallade Slutakt. OSSE skapade nya normer, institutioner och instrument för att säkerställa detta "nya" Europa. Mer långtgående åtaganden gjordes om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstaten som grunden för regionens säkerhet.

Men så blev det inte. Under denna 25-åriga period har allvarliga folkrättsliga brott begåtts. Våld och hot om våld har använts stater emellan. Principerna om territoriell integritet och politiskt oberoende kränkts. Demokratins och rättsstatens grunder har negligerats. Individernas mänskliga rättigheter kränkts och deras stadgade friheter beskurits. Utdragna konflikter, brotten mot regelverket har inneburit ett svårt lidande för miljontals människor i OSSE-regionen. Vi känner till det från vårt eget närområde, på Balkan, i Turkiet och i flera post-sovjetiska stater.

Acceptans och rörelsefrihet

Kan en återvunnen insikt om det gemensamma intresset för säkerheten i OSSE-regionen återvinnas? Kan den säkerhetspolitiska historien ge oss hopp om förändringar?

Efter en lång period av kallt krig inleddes ESK-processen om säkerhet

och samarbete i Europa och ledde 1975 till den så kallade Slutakten med viktiga ömsesidiga "balanserande" om å ena sidan bland annat acceptans av Europas dåvarande gränser å andra sidan om rörelsefrihet för människor och för idéer. Dessa åtaganden förtydligades, utvecklades och förhandlades under drygt tio år. Det gick framåt men långsamt. Det gemensamma intresset för ökad säkerhet var styrande och övertog de skilda politiska ideologierna och värderingarna

Med det kalla krigets slut kom en omvälvande förändring till stånd. Den kodifierades i "Parisstadgan" under tecknad av Europas och Nordamerikas stats- och regeringschefer november 1990. Som inledningsparagrafen uttalar: "The era of confrontation and division of Europe has ended".

Men redan under svenska ordförandeskapet 1993 i OSSE såg vi dock hur "nya" motsättningar successivt skapade kriser och väpnade konflikter, främst inom-statliga, på Balkan men också i Södra Kaukasien. Ur den gamla europeiska ordningens sammanbrott framkom gamla etniska motsättningar, minoriteters diskrimineringar och "historiska oförrätter".

Upprustning och misstro

Men varför har fredsoptimismen inom OSSE i början på 90-talet bytts till dagens pessimism? Varför har så många konflikter blivit "frusna"? Varför har demokratin mött så många bakslag? Varför har rustningsbegränsningarna avstannat?

Den globala säkerhetssituationen är idag betydligt värre. Förtroende har förbytt i misstro. Nedrustning har ändrats

till upprustning inklusive på kärnvapenområdet. Klimatförsämringen har blivit allt tydligare och påverkat säkerheten. Cyberhot och (miss)bruk av sociala media har initierat nya komplexa säkerhetsproblem. Covid 19 har visat hur pandemier även har negativ effekt på inom- och mellanstatliga säkerheten. De ökande ekonomiska klyftorna, dålig jämställdhet och minskad jämlikhet i flertalet OSSE-länder bidrar också till ökade motsättningar.

Flera auktoritära regimer har tillträtt i OSSE-regionen - alla med olika grader av auktoritärt styre som negativt påverkar OSSE-regionens säkerhet. De nya ledarna i de post-sovjetiska staterna och i utbrytarregimerna i Södra Kaukasien och Transnistrien är förvisso inte bärare av de värden som Parisstadgan anvisar. På Balkan och i Turkiet går den demokratiska utvecklingen bakåt. Den negativa utvecklingen i Mena-regionen påverkar i flera avseenden också OSSE-regionen. Slutligen: En särskilt allvarlig negativ utveckling under senare tid är den ökade splittningen inom EU.

Beslut tas med enhällighet

Hela denna utveckling påverkar OSSE och ställer stora svåra krav på organisationen. För många av hoten saknar OSSE instrument.

Men där finns instrument: Permanenta rådet (PC) som är ett sorts säkerhetsråd. Problemet är att besluten måste med något undantag tas med enhällighet och i rådet deltar samtliga 57 stater. Sekretariatet med generalsekreteraren i spetsen har utvecklats till en viktig samråds- och operativ institution. Inom sekretariatet finns också CPC (Conflict Prevention Center) med framstående expertis som stödjer dels fältmissionerna (ett 15-tal), dels de Särskilda Representanterna (ca 5) i sina konflikthanteringsarbeten. I Wien finns även OSSE:s Representant för mediafrihet (RoFM) som granskar och rapporterar om media- och åsiktsfriheten bl a för behandling i PC. I Warszawa ligger ODIHR (Organisation for Democratic Institutions and Human Rights) som utövar ett viktigt analys-,

Foto: Alex Hammond/FCO/Flickr/Creative commons

Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa – OSSE

- 1975 bildades Europeiska säkerhetskonferensen (ESK) som ett forum för dialog mellan väst och öst.
- 1990 antogs Parisstadgan efter kommunismens fall.
- 1995 bytte organisationen namn till Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).
- OSSE har 57 medlemmar: alla stater i Europa, de före detta republikerna i Sovjet, USA och Kanada.
- OSSE är en regional organisation inom FN.

övervaknings- och biståndsarbete inkl i val. Slutligen återfinns i Haag den viktiga OSSE-institutionen Minoritetskommissarien (HCNM-High Commissioner on National Minorities) som främst är ett konfliktfö ebyggande instrument genom att tidigt söka ingripa i motsättningar mellan och med minoritetsgrupper och utveckla förslag till nationella förebyggande åtgärder. Civilsamhällets samarbete och solidaritet inom OSSE-regionen har utvecklats och stärkts genom bildandet av samarbetsorganisationen CSP (Civic Solidarity Platform).

Med denna bakgrund har det svenska ordförandeskapet som en första prioritering angivit försvaret av den europeiska säkerhetsordningen. Det svenska ordförandeskapet skall säkra de normer, samarbeten och institutioner som utgör grunden för denna ordning.

Brett säkerhetsbegrepp

Den andra prioriteten anges vara att slå vakt om OSSE:s breda säkerhetsbegrepp. Ordförandeskapet förutsätts att i enlighet med Parisstadgan utgå ifrån att hela bredden av staternas inre säkerhetsproblem är ”av direkt och le-

gitim betydelse för alla deltagarstater”. Ordföranden kan följaktligen ”lägga sig i” och värna om exempelvis demokratin, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna för att främja den regionala säkerheten.

Den tredje prioriteten anges vara att hantera de ”heta och frusna konflikterna” i regionen. Instrumenten finns liksom expertisen i form av bl a särskilda representanter och fältmissioner.

Men det blir förvisso inte lätt för OSSE-ordföranden med stormaktsmotsättningarna, skilda synen på det breda fundamentet för säkerheten, stormaktsinblandningen och komplexiteten i konflikterna samt kravet på konsensusbeslut.

Konfliktförebyggande

Slutligen: Problemen får inte skymma existerande ”komparativa fördelar” hos OSSE och de positiva grundelementen för framsteg. OSSE är den största och mest utvecklade regionala säkerhetsorganisationen i världen. Som visats ovan: värdegrunden och institutionerna finns. Det mycket starka konfliktfö ebyggande perspektivet med både sina relevanta värderingar

och instrument gör OSSE idag till en potentiellt verkningsfull säkerhetsfrämjande organisation av rang.

Men för att skarpt vända den pågående negativa utvecklingen krävs viktiga politiska förändringar på bred front och en genuin kompromissvilja hos de deltagande staterna. En återvunnen ömsesidig insikt (som 1973) om ett gemensamt intresse av bred och gemensam säkerhet, skulle kunna initiera en sådan utveckling. I avsaknad av detta får ordförandeskapet söka stärka och utveckla de olika insatser som berördes ovan inte minst inom området ”konfliktfö ebyggande”. Ett antal nya åtgärder av humanitär betydelse och för rörelsefriheten av människor och idéer skulle kunna prövas. Arbetet med att utveckla regionala säkerhetsregimer grundade på Wiendokumentet och främja dialoger i olika frågor av gemensamt intresse är viktigt. Säkerheten är inte svart-vit vare sig för den enskilda människan eller för ett land.

*Anders Bjurnér
Ordförande i OSSE-nätverket*

En fylligare version av artikeln finns på osse.net.org.

USA i Europa

Efter andra världskrigets slut utökade USA sin militära närvaro i hela världen – inte minst i Europa. USA har idag sammanlagt 800 militärbaser på alla världens kontinenter varav omkring 500 i Europa.

Militärbaserna runt om i världen används som språngbräda för USA:s krigföring. År 2006 passerade alla USA-soldater genom Europa till mellanöstern och 75 procent av krigsutrustningen forslades via europeiska hamnar och fly fält till krigsområdena.

De flesta av USA:s baser i Europa finns i Tyskland, Italien och Storbritannien. Men idag finns även basanläggningar i Polen, Rumänien, Bulgarien och de tre baltiska länderna.

Kärnvapenbaser

USA har placerat ut 150-200 kärnvapenbomber (B61 Mod 12) på fem baser i olika länder i Europa; Kleine Brogel Air Base, i Belgien (10), Buchel Air Base, i Tyskland (20), Aviano Air Base och Ghedi Torre Air Base i norra Italien (40) och Volkel Air Base i Nederländerna (20). Det är kärnvapen, som kan lastas på flyg och de kan programmeras till olika grader av förstörelse. De kan även penetrera jordytan för att förstöra underjordis-

ka vapenlager. Dessa kärnvapen har en stor precision.

”Vi bör noga följa utvecklingen av den nya miljonsatsningen på Esrange för att lära oss hur Sverige kommer att bli delaktiga i USA:s rymd-krigföring.”

Ramstein i Tyskland

Tyskland har idag fler amerikanska baser än något annat land och är ett uppmarschområde för militära insatser i Medelhavsområdet, Mellanöstern

och Centralasien. Ramstein Air Base är USA:s största flygbas och högkvarter för Natos flygkommando för de allierade flygsty korna med 9 200 anställda.

Ramstein är dessutom startplatta för USA:s drönarkrig runt om i världen. De har resulterat i tio tusentals döda framför allt bland civilbefolkningen i Pakistan, Afghanistan och Irak. USA:s drönarattacker har dödat ytterst få terrorister – det är den civila befolkningen som lider. Tyskland spelar en mycket viktig roll i drönarkriget.

Menwith Hill i England

I mitten av Yorkshire har USA sedan 50 år tillbaka anlagt världens största elektroniska spionbas, Menwith Hill, som drivs av National Security Agency (NSA). Här lever och arbetar 2 000 amerikanska medborgare och ett mindre antal engelsmän. Som en jättelik dammsugare i skyn suger NSA upp allt.

Menwith Hill kan dirigera de militära styrkorna mot sina mål var som helst på jorden. Idag dirigeras även drönare och andra typer av förarlösa fordon mot sina mål. Menwith Hill är ett stort område med 35 stora vita bollar, som laddar ner informationer om militära aktiviteter över hela världen. Basen avlyssnar andra länders militära kommunikationer.

Denna bas är en destabiliserande faktor och en del i USA:s planering för ”Full Spectrum Dominans”. Här finns installationer, som styr långdistansrobotar och strategiskt viktiga radaranläggningar. USA har intimt samarbete med den brittiska regeringen och dess utrikes- och försvarsdepartement.

Shannon Air Port på Irland

Det neutrala Irland används t ex för transporter av soldater via Shannon Air Port. Bara under 2020 fördes 93 852 soldater via Shannon till USA:s krig i Afrika eller Mellanöstern.

Foto: Global Campaign On Military Spending/Flickr/Creative commons

Aktion med Global Campaign On Military Spending vid Menwith Hill.

Esrange i Kiruna. Den moderna krigföringen är beroende av satelliter och avlyssningsstationer för underrättelseverksamhet, vapenstyrning, navigering och kommunikation. Oavsett siktförhållanden kan de så kallade intelligenta bomberna styras mot sina mål.

Denna flygplats har använts av USA:s militär som ”stop over” alltså mellanlandning på sin färd mot krig i till exempel Irak och Afghanistan. Under åren 2014 till 2018 var Shannon ”stop-over” för soldaternas färd till över 37 olika länder.

Camp Bondsteel i Kosovo

Efter Jugoslavienkriget slut 1999 inledde USA uppbyggnaden av militärbasen Camp Bondsteel i Kosovo. Camp Bondsteel är den allra största och kostsammaste militäranläggningen, som USA uppfört i Europa sedan Vietnamkriget. Basen är huvudkvarter för den internationella insatsstyrkan, som är en del av USA/Natos fredsbevarande styrkor. Namnet Bondsteel är taget efter James Bondsteel, som fick flera utmärkelser för sina insatser i Vietnamkriget.

De soldater som ingår i insatsstyrkan kommer bland annat från Ukraina, Polen, Litauen, Rumänien och Armenien. Camp Bondsteel är i sig ett eget samhälle som förutom stridsplan, drönare och övervakningsplan har allt som ska göra livet så bekvämt som möjligt. Där finns restauranger, affärer, sjukhus,

sporthallar, fotbollsplaner och biograf, etcetera. Där finns även en filial till Marylands Universitet.

Svalbard och Esrange

Den moderna krigföringen är beroende av satelliter och avlyssningsstationer för underrättelseverksamhet, vapenstyrning, navigering och kommunikation. Satelliter fotar krigsområden ja, alla områden av intresse. Data laddas ner bland annat på Svalbard i Nordnorge och av Esrange utanför Kiruna. Svalbard ligger inom en demilitariserad zon och Esrange i ett alliansfritt land.

Trots detta ger försvarsmakterna i Norden USA rättigheter att installera avlyssningsstationer och radar för robotstyrning. USA:s flygplan, fartyg och ubåtar får exakta positioner för bombmål på marken, till havs och i luften via satelliter.

Oavsett väder och siktförhållanden kan de så kallade intelligenta bomberna och kryssningsmissilerna styras mot sina mål. Esrange byggs nu ut bland annat för att kunna sända upp mini-satelliter. Vi bör noga följa utvecklingen av den nya miljonsatsningen på Esrange

för att lära oss hur Sverige kommer att bli delaktigt i USA:s rymdkrigföring.

Lovön och Thulebasen

På Lovön nära Stockholm finns världens tredje största avlyssningsstation. Den har länge använts för att bland annat avlyssna och kontrollera de ryska militära kablarna som ligger på Östersjöns botten.

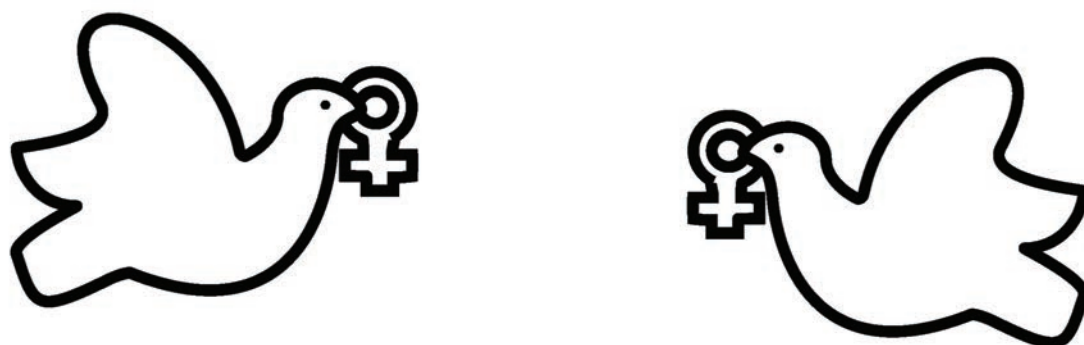
USA hade placerat ut kärnvapen på Grönland under det kalla kriget. De är numera borttagna. Trots ursprungsbefolkningens, ”inuiternas”, starka motstånd har USA numera utplacerat starka radaranläggningar på denna stora ö som ingår i USA:s missilförsvar.

Det är oerhört viktigt att lära sig att dagens krig förs via satelliter. För att gå emot denna utveckling bör vi ha ett nära samarbete freds rörelsen i de nordiska ländera, inklusive i de baltiska länderna.

Agneta Norberg

Källor:

William Blum: Rogue State, Eavesdropping on The Planet, 2005
Duncan Campbell: The Unsinkable Aircraft Carrier, 1984
Catherine Lutz: The Bases of Empire, 2009
David Vine: Base Nation, 2015
Bård Wormdal: Sattelitkrigen, 2012

Rapporter från europeiska fredsorganisationer

Kvinnor för Fred har bitt fem representanter från olika freds rörelser att berätta om sitt arbete. Tre är från Nato-länder (Tyskland, Frankrike, Norge), två är inte det (Irland och Österrike). Norge är det enda icke EU-landet.

Alla fem är överens om att man inte vill vara del av Nato, eller i varje fall minska sitt beroende av militäralliansen.

Fredsgrupperna delar också ett flertal andra krav såsom sina regeringars underskrift av FN-konventionen och att förbjuda tillverkning och export av vapen. Flera protesterar mot att statliga bidrag gått till vapenindustrin under coronapandemin.

Irland förespråkar ett icke-militärt samarbete mellan europeiska länder.

Österrike värnar starkt om sin neutralitet och har vunnit framgångar med omfattande aktioner för att införa civil fredstjänst.

Tyskland protesterar återkommande mot de flygplatser och baser som används av USA för materiel och trupp. I slutet av förra året demonstrerade medborgarna i fler än 100 städer un-

der parollen ”Nedrustning i stället för upprustning”.

I Frankrike finns också ett starkt motstånd mot de militära baserna och att behöva delta i interventioner utomlands. De styrande vill visserligen frigöra sig från Nato men förespråkar i stället uppbyggnaden av en EU-militärmakt. Fredsrörelsen förordar ett paneuropeiskt säkerhetssystem som inkluderar Ryssland.

Norge ser med oro på hur Nato förstärker sina baser i Nordkalotten och därmed äventyrar den nationella säkerheten. Förslag finns att hela Norden ska samarbeta och skapa ett lågspänningsområde.

Freds rörelsen i Norge

Freds rörelserna i Norge är starka motståndare till USA:s och Natos militarisering i norr, det skapar konflikt mellan Norge och Ryssland. Ständiga krigsövningar med flyg, atomubåtar och fregatter kan leda till farliga situationer. Fredsrörelsen vill ha en annan säkerhetspolitik som inte styrs från USA eller Nato.

En ny rapport beställd av två fredsorganisationer är: ”Norden som lågspänningsområde – vad kan Norge göra”? Den ligger på www.ikff.n.

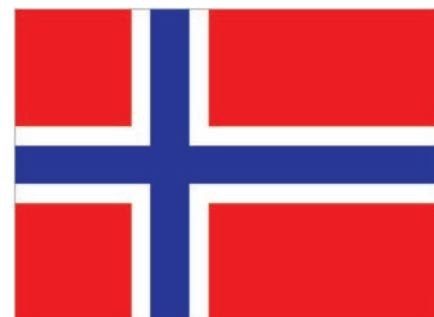
Så är det kampen mot kärnvapen: 42 kommuner har skrivit under ICAN Cities Appeal och 79 procent av befolkningen vill att Norge ska underteckna FN:s kärnvapenförbud. Tyvärr lyssnar

regeringen på Nato men inte på befolkningen.

18 fredsorganisationer är samlade i Norges fredsråd. Samarbetet ger synergier, exempel är att IKFF och Antikrigs-initiativet ordnar en festival i Bergen hösten 2021 (www.antikrigfest.org).

Hardangerakademien arrangerar fredssymposium en helg varje sommar och nu i höst står de värd för del två av Rysslandsseminariet som hölls i Oslo februari 2020 och mycket välbesökt från andra nordiska länder. Följ med på www.hardangerakademiet.no.

Krig och militarism skapar inte säkerhet, men förvärrar pågående globala kriser med klimatkrisen, öde-

lagda ekosystem och ökad ekonomisk ojämlikhet. Måtte 2021 bli ett år när freds rörelserna samlas och stärks tvärs över landsgränser också här i Norden!

*Ase Möller-Hansen, Bergen
WILPF i Norge*

Fredsrörelsen i Österrike

Österrike är en labyrint där alla känner igen sig, citeras skådespelaren Helmut Qualtinger (1928-1986). Något liknande gäller fredsrörelsen idag – mångtaliga organisationer med tonvikt på många olika inriktningar.

En värld utan atomvapen är ett gemensamt mål för samtliga österrikiska fredsorganisationer. Konferensen i Wien 2014 med appellen om atomvapnens humanitära följder ledde till förhandlingar om ett förbudsavtal 2017.

Österrike befann sig i främsta led vid förhandlingarna. Fredsorganisationerna stödde #nuclearban med aktioner, nätverkande och expertis, även om det dök

upp utrikespolitiska spänningar med regeringskritik.

Det mångåriga engagemanget för en civil fredstjänst har gått framåt sedan två år. Ärendet togs upp i regeringsprogrammet i januari 2020, och över tolv organisationer arbetar nu med att införa och förverkliga den civila fredstjänsten. Civilt fredsfackfolk ska stödja lokala partners i kris- och krigsområden för att främja freden och förebygga våld med fredliga medel.

Gemensamt för fredsrörelsen är också att hålla fast vid neutraliteten. Den ifrågasätts i dagens Österrike mindre genom Nato utan genom EU:s militära och uppdriftningspolitiska utveckling. Fredsrörelsen anser att EU:s uppdrift-

ningsfonder eller ett militärt Kärneuropa ("Core Europe") är oförenliga med neutralitet eller urholkar den. Neutralitet är ett uttryck för krigsvägran.

*Thomas oithner
Fredsforskare. Medarbetare i
Versöhnungsbund*

Fredsrörelsen på Irland

Den första fredsrörelsen som bildades på Irland var Irish Campaign for Nuclear Disarmament (CND) 1957. Sedan dess har man årligen uppmärksammat Hiroshimadagen den 6 augusti. Under senare tid har CND arbetat för att regeringen ska ratificera FN:s konvention om kärnvapenedrustning vilket också skedde 2020.

Idag finns ett flertal fredsgrupper vilka huvudsakligen fokuserar på att behålla freden mellan republiken Irland och Nordirland som är del av Storbritannien. Galway Peace Alliance, i grevskapet Galway på Irlands västkust,

är en mycket aktiv fredsgrupp som är verksam inom ett flertal områden. Sedan 2008 har Shannonwatch riktat stark kritik mot att Shannon flygplats i området används av USA trupper.

Peace&Neutrality Alliance (PANA) är den fredsorganisation som har flest medlemmar på Irland. Den bildades 1996 i protest mot den ökade militariseringen av EU. Man valde, liksom Danmark att tillhöra EU men utan att vara delaktiga i framväxten av en EU-armé. Man kampanjade mot Amsterdam, Nice och Lissabonfördraget genom att liera sig med likasinnade stater. När EU:s militära utvidgning

växte med PESCO, en snabbinsatsstyrka, fortsätter PANA att förespråka ett icke-militärt samarbete stater emellan och har som förslag att FN, som global organisation, ska ansvara för den globala säkerheten.

*Roger Cole
Ordförande för PANA*

Fredsrörelsen i Frankrike

Le Mouvement de la Paix (Mvt), Frankrikes största NGO-fredsrelse har agerat för nedrustning, speciellt för kärnvapenedrustning, för minskning av militärbudgeten men också mot tillverkning och export av vapen sedan föreningen bildades 1948.

Nu, när vi befinner oss mitt i Covid-19-pandemin motsätter sig Mvt de ökade försvarsutgifterna i Frankrike, inköp av ett nytt hangarfartyg och "modernisering" av kärnvapnen. Det vore mycket bättre om dessa pengar kunde användas för sociala behov, hälsovård och skolan.

Mvt anser att det är brådskande att

Frankrike respekterar NPT:s artikel 6 genom att signera och ratificera FN-konventionen mot kärnvapen som vinner laga kraft den 22 januari 2021. Frankrike måste även omedelbart sluta sälja vapen till Saudiarabien och till Förenade Arabemiraten som förstör Jemen. Frankrike bör istället satsa på omvandlingen av sin vapenindustri.

I Europa motsätter sig Mvt EU:s militarisering med stöd av President Macron och önskar att Frankrike frigör sig från Nato för att stödja en oberoende europeisk politik med inriktning på ett paneuropeiskt säkerhetssystem tillsammans med samtliga länder på vår kontinent, inklusive Ryssland.

Till sist fortsätter Mvt troget att kämpa mot Frankrikes militära baser och interventioner utomlands. Det är ett instrument för imperialistiskt herravälde, speciellt i Afrika, i motsats till grundläggande politik för en ansvarstagande utveckling och fredskultur.

*Alain Rouy
Sekreterare för Mouvement de la Paix*

Fredsrörelsen i Tyskland

Den pågående pandemin har medfört nya utmaningar för fredsrörelsen och även bidragit till ökad militarisering av samhället. I kölvattnet av Corona har vapenindustrin ansetts vara en viktig del av ekonomin och därför fått ta del av statliga stödpengar. Detta samtidigt som övriga samhället utsätts för restriktioner av viktiga basala rättigheter.

Initiativet "Nedrustning i stället för upprustning" har samlat mer än 180 000 underskrifter och organiserade en otroligt framgångsrik nationell manifestation den 5 december. Aktivister gick ut på gatorna i mer än hundra städer innan regeringen hade sin budgetdebatt. Deras krav: inga ytterligare militärutgifter, inga bestyckade dröna-

re, avlägsnande av USA:s kärnvapen och större budget för social välfärd, hälsa, utbildning och klimatåtgärder.

När socialdemokraterna (SPD) avslög förslaget om bestyckning av tyska drönare, i december 2020, var det en framgång för fredsrörelsen. Beslut i frågan är framskjuten till nästa avtalsperiod efter valet till Förbundsdagen i september 2021. Det är viktigt att fortsätta kampen mot att drönare militariseras.

Den 22 januari kommer vi att fira att FN:s konvention om förbud mot kärnvapen nu är ratificerat av fler än 50 länder. Vi planerar ett flertal aktioner senare under året: protester under det årliga Natomötet, (NATO Security Conference) i München i maj med krav på att USA drar tillbaka alla sina

vapen från Europa. Fredsläger i juli under parollen "Stop Ramstein Air Base" med workshops om fredsfrågor och protestmöten mot basen.

Kristine Karch, Vicetalesperson, No to War – No to Nato

Foto: Keith Rowley/Flickr/Creative commons

Krig, konflikt och militär upprustning möts ännu av motstånd och ett uthålligt arbete för fred, rättvisa och en annan värld.

Europas militarisering – strukturer och pengar

1999 krossades den omsorgsfullt vårdade bilden av ”civilmakten Europa” avsevärt genom beslutet att bygga upp EU-interventionskrafter. Unionens militariseringsprocess hade pågått långsamt i många år med Storbritannien som en bromskloss. Nu har landet slutat spela denna roll genom det brittiska utträdet. Det förklarar den senaste tidens livliga EU-aktiviteter på området.

Det började redan några få dagar efter den brittiska folkomröstningen. I juni 2016 beslutades om en EU-generalstrategi som representerat det viktigaste ramdokumentet för EU:s utrikes- och militärpolitik sedan dess.

”Intressen” enligt detta dokument är ett ”öppet och rimligt ekonomisystem” och en ”tillgång till resurserna”. Med det menas handelsvägarnas ”skydd” i Indiska Oceanen, vid Guineabukten ända till Sydkinesiska Havet och Malackasundet. Intresseområdena omfattar dessutom hela vägen österut ”ända till Centralasien och söderut till Centralafrika”.

Egna militära styrkor

Ramdokumentet kräver att det byggs upp kapaciteter för att kunna genomföra ”autonoma” interventioner – det vill säga oberoende av Nato och därmed av USA. ”Alla medlemsstaterna behöver sin viktiga rustningskapacitet vid dessa militära topprestationer för att kunna reagera på externa kriser och upprätthålla Europas säkerhet. Det innebär att hela spektrumet av färdigheter på land, i luft, i rymd och till sjöss måste finnas till förfogande, inklusive de strategiska grundförutsättningarna. /.../ En stabil, innovativ och konkurrenskraftig europeisk försvarsindustri är avgörande för Europas strategiska autonomi och en gemensam säkerhets- och försvarspolitik (GSVP).”

Stora och framförallt landövergripande upprustningsprojekt ska framöver genomföras i samband med PESCO. Efter rådsbeslutet i december 2017 anslöt sig 25 EU-stater, det vill säga så gott som alla medlemsländer. De förpliktade sig därmed att ställa upp på att vidta omfattande upprustning och delta i militära aktioner. Vittgående

är också åtagandena inom det finansiella området: de innebär en starkare ”gemensam finansiering av militära GSVP-operationer”, en ”stegvis ökning av investeringsutgifter för försvarsändamål, det vill säga en höjning på 20 procent av de totala utgifterna inom försvarsområdena.

Militär finansiering skapas

För att denna ökning av militarismens kostnader ska kunna genomföras skapas det – för första gången! – nya finansieringspotter för militära utgifter inom EU-budgeten för åren 2021 till 2027. Detta är anmärkningsvärt inte minst därför att det enligt EU-fördragets artikel 41 (2) egentligen är förbjudet att finansiera åtgärder för militära eller försvarspolitiska syften ur EU-budgeten. Ändå gav kommissionen i maj 2018 ett löfte om egna budgetposter för bland annat ”militär mobilitet”, det vill säga för att snabbt kunna förlägga trupper och materiel i riktning mot Ryssland.

Forskning och utvecklingen av rustningsprojekt (speciellt inom ramen av PESCO) ska fortsättningsvis finansieras med hjälp av en ”europeisk försvarsfond”. Även för de ur militär synvinkel relevanta EU-rymdprogrammen (speciellt Galileo och Copernicus) har det nu skapats en egen budgetpost. Och till sist, nästan samtidigt, föreslogs en ny pott, helt vilseledande kallad ”Europeiskt fredsinstrument” (European Peace Facility). Fastän denna officiellt inte är en väsentlig del av EU-budgeten ska den tjäna till att finansiera EU-militäraktioner och utbildning och upprustning av ”vänner”, aktörer, inom ramen av EU-programmen.

Efter att dessa principiella beslut hade fattats, blev det i stort sett inte längre ifrågasatt att man hade tagit ytterligare

ett tydligt steg mot militärmakten Europa – oklart var bara den exakta storleken av de enskilda budgetarna.

Förhandlingarna drog ut på tiden till i slutet av 2020. På sitt toppmöte den 21 juli 2020 kom stats- och regeringschefer överens om att bevilja 7,014 miljarder Euro för den europeiska försvarsfonden och 1,5 miljarder för den militära mobiliteten. För rymdprogrammen godkändes det 13,202 miljarder Euro och för det Europeiska Fredsinstrumentet 5 miljarder Euro (kostnaderna gäller för 2018, löpande priser ska höjas med cirka 13 procent). Dessa summor antogs till sist även av förhandlingsledarna i EU-parlamentet och i rådet som kompromiss för EU-budgeten 2021-2027 den 10 november 2020 och slutfördes i mitten av december 2020.

Försvaret och rymden

För att kunna förvalta och fördela dessa pengar i framtiden under ett och samma tak skapade kommissionen – också det för första gången – en egen Generaldirektion för försvarsindustri och rymden. Direktionen upptog sitt arbete redan 1 december 2019, chefen är den franske industrikommissarien Thier y Breton. Han beskrev målen för dessa utlovade pengar i ett tal i november 2020 på följande sätt:

”Den gradvisa uppbyggnaden av ett europeiskt försvar är en del av den nu-förtiden nödvändiga ”hard power”-dimensionen. Det innebär inte att vi avstår från våra historiska allianser. Det handlar bara om att Europa tar plats på världens geostrategiska schackbräde. /.../ För detta blir den europeiska försvarsfonden ett instrument som gör Europa kapabelt att förfoga över teknologier som stöder dess strategiska autonomi och minskar dess beroende. På så sätt bevaras ett industriellt och teknologiskt konkurrenskraftigt försvarsfundament i partnerskap med medlemsstaterna. Ett fundament som står till förfogande att ge medlemsstaterna de nödvändiga resurserna vid behov”.

*Jürgen Wagner
VD Informationsstelle Militarisierung
(IMI), som är en icke-kommersiell
förening som arbetar med fredspolitiska
frågor med tonvikt på Tyskland.*

Den första paneuropeiska organisationen

Europarådets kamp för demokrati och mänskliga rättigheter

I ruinerna efter andra världskriget möttes en rad politiska ledare i Europa. Avsikten var att förhindra varje risk för ännu ett krig. I denna ambition av "Aldrig mer" lades grunden för vad som skulle bli Europarådet, den nya tidens första paneuropeiska organisation. Året var 1951.

Prioriteten var tydlig, det handlade om att skydda och utveckla demokratin och säkerställa att de mänskliga rättigheterna verkligen respekterades. Sambandet mellan demokratiska rättigheter och fredsarbetet var självklart.

Skillnaden från EU

Med tiden växte ännu en organisation fram. Det började med den så kallade Kol och stålunionen som också den syftade till att förebygga konflikter mellan medlemsländerna. Ömsesidiga ekonomiska beroenden skulle främja freden. Den ambitionen lever förstås vidare i dagens EU.

Samtliga av EU:s 27 medlemsstater är också med i Europarådet som i sin tur har totalt 47 medlemmar. Den skillnaden påverkar relationen mellan de två. Programmen har ibland överlappat varandra. EU:s budget har varit påfallande mycket större än vad som erbjudits Europarådet från samma källor. Bland den 20 länder som inte är medlemmar i EU finns Turkiet, Ryssland, Ukraina och länderna i södra Kaukasus. Det gör att Europarådet har större möjligheter till dialog med de ansvariga regimerna när kriser uppstår.

Unik domstol

Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna är unik. Dess juridiska bas är en konvention om mänskliga rättigheter som antagits av Europarådets beslutande organ och som ratificerats av samtliga medlemsstater där den utgör en del av den nationella lagstiftningen. Domstolen har befogenhet att pröva anmälningar från enskilda personer i medlemsländerna som inte fått gehör där hemma. I domstolen sitter 47 domare, en från varje medlemsland. Det är den parlamentariska församlingen

som väljer varje enskild domare på basis av en lista på tre förslag från respektive land.

Det har inte saknats klagomål, domstolen har bågnat under antalet anmälningar. Många har fått avvisas då de inte uppfyllt kravet att först pröva det lokala rättssystemet. Andra har krävt ingående undersökningar. Ett problem har varit att det tagit lång tid innan beslut fattats. Ett annat problem är att domen inte alltid respekteras av den ansvariga regeringen. Här behövs mer kraftfulla åtgärder.

Kvar står att konventionen och dom-

"Det gäller att stödja de lokala och positiva krafterna. Att sprida kunskaper om vilka rättigheter som faktiskt gäller och vad man kan göra för att skydda dem."

stolen med dess tolkningar är viktiga i kampen för rättvisa och mänskliga rättigheter. Detta system ger en väsentlig vägledning för de krafter som verkar för alla rättigheter.

Kommissionären

Vid sidan om domstolen finns en kommissionär med uppgift att aktivt och fortlöpande verka för mänskliga rättigheter i medlemsländerna. Arbetet innebär kontakter med ansvariga regeringar och deras myndigheter, men också med opposition, ombuds-

män och organisationer inom civilsamhället. Resor direkt till länder och krisområden är nödvändiga. När jag själv hade detta uppdrag ägnade jag mycket till besök i fängelser och andra stängda institutioner.

En viktig aspekt av kommissionärens arbete är att hålla kontakt med de positiva krafterna i de olika länderna. Problemen är så många och så djupa att det förstås är helt omöjligt för en kommissionär – eller domstol – att verkligen stoppa alla oförätter. Det gäller att stödja de lokala och positiva krafterna. Att sprida kunskaper om vilka rättigheter som faktiskt gäller och vad man kan göra för att skydda dem. Det är lokalt som de mer bestående förändringarna måste ske.

Ministrar och parlamentariker

Europarådets styrs av politiska organ med rötter i de enskilda medlemsländerna. Ministerkommittén möts ofta och representerar respektive regering. I praktiken är det oftast ambassadörer som har den rollen, men ett par gånger per år medverkar utrikesministrar. Även den parlamentariska församlingen möts regelbundet i plenum eller i utskott. Samspelet mellan dessa två instanser har inte alltid fungerat väl och försök har nyligen inletts för att klargöra respektive roller och hur dialogen dem emellan kan vidareutvecklas.

En viktig roll för ministerkommittén är att reagera om ett medlemsland inte respekterar domstolens beslut. Den fastställer också organisationens budget. Den parlamentariska församlingen väljer domare och är sista instans i valen av Europarådets generalsekreterare och av kommissionären. Församlingen utser också särskilda rapportörer bland sina egna ledamöter som har till uppgift att bevaka situationen i enskilda länder. Deras rapporter har i vissa lägen haft avsevärd betydelse inte minst för debatten i det aktuella landet. Samma gäller övervakning av val.

Kommuner och regioner

Till skillnad från de flesta andra internationella organisationen har Eu-

Foto: Ketil Eisebütangen/UD

Europarådet (Council of Europe) är en mellanstatlig europeisk samarbetsorganisation med 47 medlemsstater. Den skapades när Europa precis lämnat andra världskriget bakom sig, 1949.

roparådet också en särskild gren för stöd till kommunala organisationer och kontakter med organ som svenska SKM. Denna "Kongress för lokala och regionala myndigheter" är underfinansierad men spelar en betydande roll för att uppmuntra lokala initiativ för att förverkliga Europarådets vision om mänskliga rättigheter. Den söker skydda lokal självständighet och bevakar lokala valprocesser. Sverige har spelat en betydande roll för denna kongress, inte minst genom SKM-ordföranden Anders Knappe.

Sociala rättigheter

Domstolen och dess konvention fokuserar i huvudsak på politiska och medborgerliga rättigheter. Därutöver finns en särskild konvention för de ekonomiska och sociala rättigheterna. Denna "Sociala stadga" tar upp rättighetsaspekter om bostad, hälsa, utbildning och situationer i arbetslivet. En särskild kommitté har rollen att behandla klagomål på dessa områden.

Att denna typ av problem inte inlemats i den mer kända konventionen (nämnd ovan) bottenar i en tidigare hållning om att de sociala rättigheterna sårsligen kunde behandlas i domstol.

Den synen har förändrats, vilket också bekräftats genom FN:s barnkonvention.

Organ för rättigheterna

En rad särskilda organ har skapats inom Europarådet för att förstärka kraften i arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter. De flesta är bemannade av experter från medlemsländer.

En är CPT – För förhinder av tortyr – som besöker länder ett efter ett för att kontrollera situationen i fängelser och andra institutioner med frihetsberövade personer. En annan är ECRI – som arbetar mot rasism och intolerans – vars ledamöter också gör besök. Ytterligare en kommitté är Greco – som arbetar mot korruption – och som liksom de andra organen publicerar ingående rapporter.

Särskilda konventioner finns om rättigheter för nationella minoriteter liksom för minoritetsspråken. Samer och romer i Sverige har kunnat dra nytta av dessa konventioner.

Europarådet har också skapat Venedig-kommissionen som genom en genial organisations kunnat utnyttja högtstående juridisk expertis för tolkning av folkrättsliga principer. Andra organ

inom Europarådet har haft stor nytta av denna expertis i en rad situationer.

Europarådets framtid

De som varit i närkontakt med Europarådet vittnar om dess betydelse och de anställdas kompetens. Klart står också att den politiska utvecklingen i dagens Europa gör dess arbete ännu mer angeläget. Problemet är att organisationen inte får nödvändigt stöd från medlemsstaterna. Några regimer är direkt negativa till delar av dess arbete, de föredrar att aldrig ifrågasättas oavsett vad som hänt. Beslut i domstolen ifrågasätts eller nonchaleras. Diskussionerna i både ministerkommittén och den parlamentariska församlingen har tenderat att bli allt mer polariserad.

Allvarligt är också att Europarådet brottas med en ekonomisk kris. Den beslutade budgeten har år efter år byggt på noll-tillväxt, samtidigt som stående kostnader tilltagit. Det har gått så långt nu att EU gått in och gett bistånd till vissa delar av Europarådets program. De rika länderna har här ett särskilt ansvar.

*Thomas Ammarberg
Tidigare Europarådets kommissionär
för mänskliga rättigheter. Nu ledamot
av dess parlamentariska församling.*

Svenskt medlemskap i Nato inte vägen framåt

Sven Hirdman, tidigare ambassadör i Moskva och statssekreterare i Försvarsdepartementet och Rolf Ekéus, tidigare ambassadör i Washington och High Commissioner on National Minorities, OSSE, skriver om Nato och ett Sverige i utsatt läge.

Det värsta hotet mot vår säkerhet är att ett nytt stormaktskrig utbryter i Europa som leder till ett ryskt angrepp på Sverige. Men ett isolerat, oprovoceerat ryskt angrepp mot vårt land är inte sannolikt av följande skäl:

1. Sverige utgör inte ett strategiskt mål för Ryssland, vårt territorium är inte ryskt irredenta, vilket betyder att Ryssland inte har några historiska territoriella anspråk på Sverige.

2. Ett ryskt angrepp på Sverige, en stat som är och har varit alliansfri i 200 år, skulle kullkasta den säkerhetspoli-

tiska ordningen i Europa och leda till kraftiga motreaktioner, inte minst från EU:s och Natos sida.

3. Nackdelarna med ett militärt angrepp på Sverige överväger många gånger om fördelarna för Ryssland. Ryssland skulle bli ännu mer ekonomiskt och politiskt isolerat. Det går inte heller att urskilja något som helst stöd eller intresse i Ryssland för sådana anfallsplaner.

4. Ryssland är inte Sovjetunionen. Det är märkligt att den icke-kommunistiska marknadsekonomiska Ryska

Federationen, ledd av president Vladimir Putin, verkar skrämja Sverige mer än den kommunistiska diktaturen Sovjetunionen, ledd av Josef Stalin och hans efterträdare, som erövrat halva Europa.

Ett ryskt angrepp på Finland är i dagens läge högst osannolikt. Ryska angrepp på de baltiska staterna och Polen är osannolika bland annat eftersom de skyddas av Nato-medlemskap med Nato-förband stationerade på sina territorier. Att Ryssland avsiktligt utan att vara allvarligt hotat skulle anfälla västeuropeiska stater saknar verklighetsförankring. Det vore självmordspolitik av den ryska ledningen och ansatsen har inget stöd i den ryska befolkningen. Man kan notera att ordföranden i Nato Military Committee, generalen Petr Pavel, i en intervju med TASS i november konstaterade, att Nato inte har sett några ryska kränkningar av de baltiska staternas territorier.

Argumentet att de ryska militära konflikterna med Georgien 2008 och med Ukraina 2014 utgör bevis för en rysk aggressiv politik, som även kan komma att riktas mot Västeuropa, håller inte. Dessa konflikter har sitt ursprung i de etniska och andra konflikter som var inbyggda i den sovjetiska statsstrukturen och som kom upp till ytan när Sovjetunionen sönderföll. De utgör inga prejudikat för Rysslands beteende mot västeuropeiska stater, vilket ofta hävdas i den svenska försvarsdebatten.

Sveriges säkerhetspolitik

En stor förändring som tilldragit sig omvärldens, och inte minst Rysslands, uppmärksamhet är de successiva anpassningar som har skett i den svenska säkerhetspolitiken sedan början av 1990-talet. De innebär att vi frångår 200 år av alliansfri politik: Det gäller 1812 års politik – Karl XIV Johans doktrin – att Sverige skulle hålla sig utanför stormaktsmotsättningarna. Det gäller vår politik från slutet av 1800-talet till 1991 inriktad på alliansfrihet syftande till neutralitet i händelse av krig i vårt närområde, en

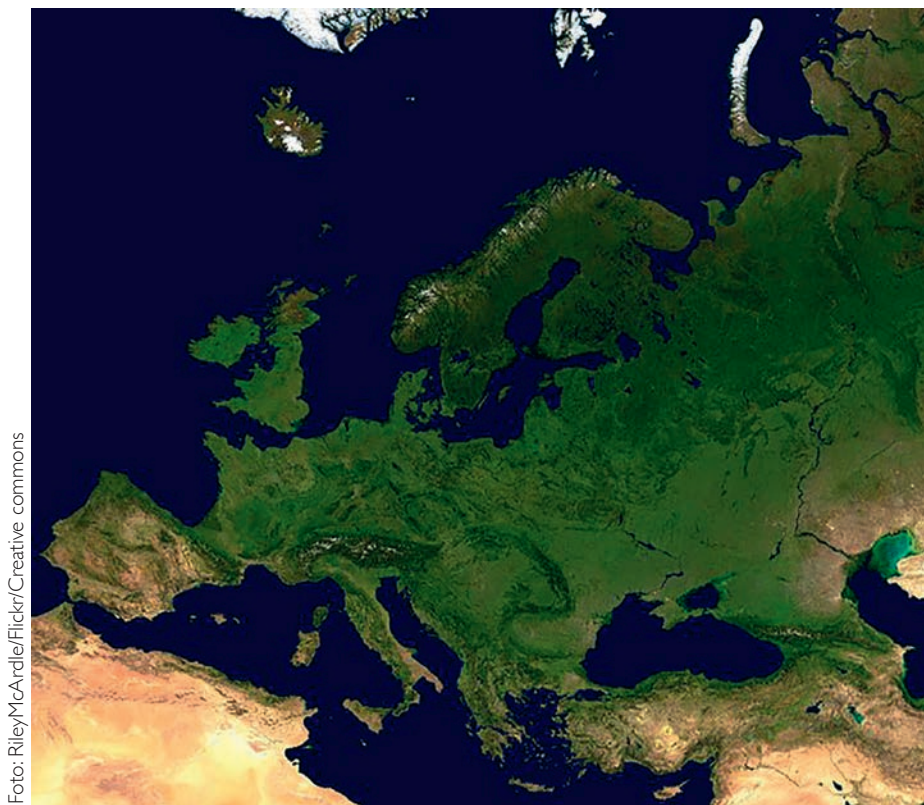

Foto: RileyMcArdle/Flickr/Creative commons

Att Ryssland avsiktligt utan att vara allvarligt hotat skulle anfälla västeuropeiska stater saknar verklighetsförankring. Det vore självmordspolitik av den ryska ledningen och ansatsen har inget stöd i den ryska befolkningen.

Foto: welcometohesky/Flickr/Creative commons

Det enda verkliga hotet mot Sveriges säkerhet är en stormaktskonflikt i Eu opa och i vårt närområde. Hur mycket vi än rustar upp kan vi inte skydda oss mot att bli indragna i en sådan konflikt menar Sven Hirdman och Rolf Ekéus.

hållning som vi tillämpade under de bägge världskrigen. Det gäller politiken sedan 1991 som sades innebära militär alliansfrihet men som steg för steg knutit oss närmare till Nato och USA.

Sverige i ett utsatt läge

Genom dessa förändringar i försvars- och säkerhetspolitiken har Sverige hamnat i ett utsatt läge samtidigt som omvärlden, inklusive Ryssland, kan komma att dra slutsatsen, att Sverige i händelse av en militär konflikt i Nordeuropa kommer att ställa sig på USA:s sida och tillåta amerikansk militär verksamhet från svenskt territorium. Så för Sverige är den verkliga frågan vad vi kan göra för att minska riskerna för en stormaktskonflikt i Europa, som kan drabba oss. Det är en hel del: Vi bör givetvis fortsätta uppbyggnaden av ett allsidigt svenskt totalförsvär, inriktat just på ett uthålligt försvar och inte på deltagande i USA:s och Natos militära operationer utanför svenskt territorium. Tillsammans med Finland bör vi söka hålla vårt stora gemensamma territorium fritt från utländsk militär närvaro som en avspänningszon mellan stormakterna. I

den finska strategiska doktrinen ingår stadgandet att Finland inte tillåter "att dess territorium utnyttjas i fientligt syfte mot andra stater". Sverige borde göra ett motsvarande åtagande. Samarbetet med de andra nordiska staterna bör fortsatt stärkas. I Norge pågår en livlig säkerhetspolitisk debatt huruvida Norge inte har blivit alltför beroende av amerikanska stormaktsintressen och i stället borde söka mer samarbete med de andra nordiska staterna.

Medlemskap i Nato

Det enda verkliga hotet mot Sveriges säkerhet är en stormaktskonflikt i Europa och i vårt närområde. Hur mycket vi än rustar upp kan vi inte skydda oss mot att bli indragna i en sådan konflikt. Medlemskap i Nato eller en militär allians med USA hjälper inte heller, eftersom vi då bara blir part i målet. Vad vi måste göra är att inrikta all vår utrikespolitik och diplomati på att söka minska de rådande stormaktsspänningarna och därmed också risken för en konflikt som skulle drabba oss. Det kräver en reviderad svensk säkerhetspolitik, som tar till vara erfarenheterna från världskrigen och det kalla kriget och som baseras

på sakliga intresseanalyser. Goda värderingar i all ära, men de räcker inte som grund för ett lands säkerhetspolitik. Värderingarna skiljer sig i olika kulturer och olika länder har olika historiska erfarenheter, vilket materialiserar sig i olika sakintressen. Förstår man inte detta blir politiken orealistisk. Till detta kommer att det för en mindre nation har ett stort värde att bedriva en trovärdig och förutsebar säkerhetspolitik. Finland, Schweiz och Österrike är goda exempel på det, Sverige mindre så. Dagens osäkerhet hos såväl den svenska befolkningen, som hos våra grannländer och hos stormakterna om vilken politik Sverige verkligen kommer att bedriva, om vi hamnar i en kritisk säkerhetssituation, är skadlig för oss. Sverige bör inte agera så att vi inger Ryssland anledning att befara att vi avser gå med i Nato och därmed förbereda ett krig mot detta land. Vi bör följaktligen inte heller inge USA förväntningar om detta.

Sven Hirdman och Rolf Ekéus

Texten har publicerats i tidskriften Kvartal. Här förkortad och redigerad av Bo Alvberger.

Till regeringarna i Norden

2021-02-14

En kärnvapenfri värld

Den 22 januari 2021 blir FN:s kärnvapenförbud (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons) en juridiskt bindande del av folkrätten. Det blev klart sedan Honduras på självaste FN-dagen som 50:e land ratificerade avtalet. Avtalet gäller för de stater som ratificerat det

Förhoppningen är att det skapas ett tryck så att allt fler stater ratificerar konventionen. Det är inte moraliskt försvarbart att nio länder ska kunna hota världens alla andra 186 självständiga stater med vapen som kan förgöra mänskligheten.

Nordens regeringar har under många år agerat för kärnvapenedrustning genom att aktivt verka för Ick-espridningsavtalet (NPT). Nu är det dags att skriva under FN:s konvention om förbud mot kärnvapen.

Förslaget om att inrätta en nordisk kärnvapenfri zon väcktes ursprungligen av den tidigare svenske utrikesministern Östen Undén och den tidigare finske presidenten Urho Kekkonen på 1960-talet. Under 1980-talet aktualiserades frågan av politiker och inte minst fredsrörelsen. 1993 fattade Nordiska rådet ett enhälligt beslut om att rekommendera Norden som en kärnvapenfri zon, men frågan fullföljdes aldrig.

Det är hög tid att ta upp kravet igen med tanke på den militära upptrappning som pågår i vårt närområde. En kärnvapenfri zon här i Norden är ett medel för att främja avspänningen.

En Östersjöregion fritt från kärnvapen skulle kunna ses som ett första steg emot ett totalt kärnvapenförbud.

Vi förutsätter därför att de nordiska regeringarna:

- skriver under FN:s konvention om förbud av kärnvapen
- tillsätter en kommission som förbereder upprättandet av en nordisk kärnvapenfri zon.

Susanne Gerstenberg
Per Gahrton
Birgitta Hambraeus
KG Hammar
Ingela Mårtensson
Maj Britt Theorin

Kvinnor för Fred
www.kvinnorforfred.se

Foto: Becker 1999/Flickr/Creative commons

LOKALGRUPPER och medlemmar i styrgruppen Samla

HUDIKSVALL

- My Leffl
- E-post: my.helsingland@hotmail.com

GÖTEBORG

- Ingela Mårtensson
- E-post: ingela_martensson@hotmail.com

HALMSTAD/LAHOLM

- Susanne Gerstenberg
- E-post: susanne.gerstenberg@telia.com
- Lena Angviken
- E-post: lena.angviken@telia.com

KIRUNA

- Gun-Britt Mäkitalo
- E-post: gbmakitalo@gmail.com

SKÅNE

- Jea Jonsson
- E-post: jea@tomelilla.nu

STOCKHOLM

- Sylvia Rönn
- E-post: sylvia.ronn@kvinnorforfred.se
- Britta Ring
- E-post: ringbritta@gmail.com

UPPSALA

- Ingalill Ek
- E-post: ingalill.s.ek@gmail.com
- Merit Aguirre
- E-post: merit.aguirre@gmail.com

Kvinnor för fred ingår bland annat i följande fredsnätverk och organisationer:

Operation 1325, UN women, OSSE-nätverket, Forum Syd, ICAN, Nätverket för kärnvapenedrustning, Sveriges Fredsråd, Kommittén för Västsaharas kvinnor, Glöm aldrig Pela och Fadime, Helga Henschens Vänner och Elin Wägnersällskapet.

KONTAKTKVINNOR

GÄVLE

Eva Bladini Amborn
E-post: eva@amborn.se
Tel: 073-825 35 23

GÖTEBORG

Gun Holmertz
E-post: gun.holmertz@telia.com
Tel: 070-757 53 27, 031-330861

HALMSTAD/LAHOLM

Agneta Eriksson
E-post: agnetama@gmail.com
Tel: 035-12 91 50

HÖÖR

Anne Rosberg
E-post: anne.ros@telia.com
Tel: 070-7133117

KIRUNA

Eva Jonsson
E-post: evannakristin@gmail.com
Tel: 0706444316

LYSEKIL

Inger Sterneskog
E-post: sterneskog@gmail.com
Tel: 0702677685

SUNDSVALL

Hjördis Johansson
E-post: hjordis.johansson@gmail.com
Tel: 060-17 42 42
Måna Wibron
E-mail: mana.wibron@designmmm.nu
Tel: 0762833454

UPPSALA

Kersti Ertem
E-post: kersti.ertem@bredband.net
Tel: 0702172343

VÄSTERÅS

Inger Widell
E-post: inger.widell06@bredband.net
Tel: 0706701557

ÖREBRO

Helena Sunvisson
E-post: helena@sunvisson.se
Tel: 0733189043

ÖSTERSUND

Eivor Nordman
Tel: 073-073 81 05, 063-12 88 57

Fred är...

Fred är inte
lamm och lejon
betande tillsammans

Fred är inte makt och ära
och Halland på trettio år

Fred är inte
att hålla gungbrädan
vågrätt

Fred är inte
att lämna i fred

Fred är inte
att slippa slåss

Fred är inte
att ha sitt på det torra

Fred är inte
en modell för framtiden

Fred är en mutation
i mänskligheten

Fred är att få sin svaghet
respekterad

Fred är att våga
gunga

Fred är att riva upp golvet
för att komma åt rötan

Fred måste erövras på nytt
varenda dag
Fred är ett äventyr

Fred är att kunna se barnen i
ögonen

Ingrid Sjöstrand (1922–2020)

Som medlem i Kvinnor för fred stöttar du fredsarbete och kvinnors rättigheter

Årsavgiften är 120 kronor.
Pengarna sätts in på bankgiro:
768-6066. Ange namn, adress, telefon-
nummer och eventuell e-postadress.

Följ Kvinnor för freds arbete på
kvinnorforfred.se, Facebook och Twitter.

Adress: Tegelviksgatan 40,
116 41 Stockholm
Telefon: 08-667 97 27,
mobil 076-117 97 27
E-post: info@kvinnorforfred.se

Medlemmarna får sex tidningar per år. Två tematidningar, som
den du håller i din hand, och fyra medlemsblad.

